

4.6.2025

VN/37695/2025

Lainsäädäntöneuvos Charlotta von Troil

Suomen tasavallan ja Naturvårdsverketin välinen sopimus tiettyihin jätevirtoihin kuuluvien jätteiden siirroista maiden raja-alueilla; sopimuksen allekirjoittaminen ja hyväksyminen

Asian tausta

Jätteiden kansainvälisistä siirroista säädetään jätteiden siirroista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa ((EU) 2024/1157), jäljempänä *uusi jätteensiirtoasetus*. Kyseisellä asetuksella kumottiin edeltävä jätteensiirtoasetus ((EY) N:o 1013/2006), jäljempänä *vanha jätteensiirtoasetus*. Uusi jätteensiirtoasetus tuli voimaan 21.5.2024, mutta suurta osaa asetuksen artikloista alettiin soveltaa 21.5.2026.

Uuden jätteensiirtoasetuksen 31 artiklan (vanhassa asetuksessa 30 artikla) mukaan maantieteellisen tai väestöllisen erityistilanteen vaatimissa poikkeustapauksissa jäsenvaltiot voivat tehdä kahdenvälisiä sopimuksia (*jäljempänä raja-alesopimus*), joilla helpotetaan tiettyjä jätevirtoja koskevia ilmoitusmenettelyjä, kun on kyse rajat ylittävistä siirroista kyseisten kahden jäsenvaltion välisellä raja-alueella lähimpänä sijaitsevaan asianmukaiseen laitokseen. Tällaisia kahdenvälisiä sopimuksia voidaan tehdä myös silloin, kun jäte siirretään lähtömaasta ja käsitellään siellä, mutta se kuljetetaan toisen jäsenvaltion kautta. Sopimus tulee ennen sen voimaan saattamista lähettää tiedoksi Euroopan komissiolle.

Vuonna 2015 Suomi ja Ruotsi laativat vanhan jätteensiirtoasetuksen mukaisen raja-alesopimuksen (SopS 51/2016), jonka tarkoituksena oli helpottaa jätesiiroja koskevia käytäntöjä maiden välillä. Sopimus allekirjoitettiin 4.9.2015 ja se tuli voimaan 31.7.2016. Uusi jätteensiirtoasetus sisältää uusia vaatimuksia, jotka liittyvät raja-alesopimuksen sisältöön, kuten vaatimus ilmoittaa siirroista sähköiseen EU-laajuiseen jätesiirotietojärjestelmään (DIWASS). Näin ollen vanha sopimus tulisi kumota ja laatia uusi sopimus vastaamaan uuden jätteensiirtoasetuksen vaatimuksia.

Sopimuksen valmistelu

Ympäristöministeriö aloitti neuvottelut uuden sopimuksen laatimisesta Naturvårdsverketin kanssa keväällä 2025. Naturvårdsverket tekee kansallisen valtuutussäännöksen perusteella sopimuksen Ruotsin kuningaskunnan puolesta.

Sopimusluonnos oli lausunnoilla 19.12.2025 - 23.1.2026 ajan ja lausuntoja annettiin viisi. Seuraavat tahot antoivat lausunnon: Suomen ympäristökeskus, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Suomen Kuntaliitto ry, Perämeren Jätehuolto Oy ja E-Ympäristöpalvelut Lappi Oy. Suomen ympäristökeskus totesi olleen mukana sopimuksen valmistelussa ja näin kannattavansa esitettyä sopimusluonnosta. Ahvenanmaan maakuntahallituksen lausunnossa toivottiin, että ympäristöministeriön arviointia Ahvenanmaan ja valtakunnan toimivallan jaosta tulisi selventää sopimuksen perustelumuiotiossa tarkemmin. Muut lausunnonantajat kannattivat sopimukseen tehtyä muutosta siitä, että jätesiiro voi alkaa useammasta lähtöpaikasta. Näiden lisäksi lausunnoissa toivottiin mm., että jokaista siirtoa ei tarvitsisi ilmoittaa sähköiseen EU-laajuiseen tietojärjestelmään sekä sitä, että jätteitä ei tarvitsisi viedä lähimpänä olevaan laitokseen. Nämä vaatimukset tulevat kuitenkin EU:n jätteensiirtoasetuksesta, eikä niistä voi kansallisesti poiketa. Lausuntopalautteen perusteella sopimukseen ei tehty muutoksia, mutta muistiossa tarkennettiin toimivallan jakoa Ahvenanmaan ja valtakunnan välillä.

Sopimuksen maantieteellinen kattavuus ja sopimuksen kattamat jätteet

Sopimuksen maantieteelliseen soveltamisalueeseen ei tehtäisi uudessa sopimuksessa muutoksia, vaan se tulisi sopimuksen 2 artiklan mukaisesti edelleen kattamaan Suomen Lapin maakunnan ja Ruotsin Norrbottenin läänin väliset siirrot sekä Ahvenanmaan maakunnan ja Ruotsin väliset siirrot. Sopimuksen kattamat jätteet pysyisivät samana. Sopimus koskisi sen 3 artiklan mukaisesti kaikkia ei-vaarallisia jätteitä, kuten pakkausjätteitä, jätevedenpuhdistamon lietteitä, rakennus- ja purkujätteitä ja muita edellä mainittuihin jätelajeihin rinnastettavia jätteitä riippumatta siitä, kenen vastuulla jäte on. Vaarallisia jätteitä sopimus koskisi ainoastaan silloin, kun ne kuuluvat kunnan vastuulle. Kuljetettavan jätteen tulisi olla syntynyt sopimuksen soveltamisalueella. Jätteet tulisi kuljettaa lähimpään sopivaan raja-alueella olevaan laitokseen jätteensiirtoasetuksen 31 artiklan mukaisesti. Sopimus koskisi myös jätteitä, jotka syntyvät vientimaan maantieteellisellä soveltamisalueella ja käsitellään siellä, mutta jotka kuljetetaan toisen osapuolen kautta, kuten jätteensiirtoasetuksen 31 artiklan 2 kohdassa määrätään (ns. läpikulku, jota eivät koskisi jätelajirajoitukset).

Sopimuksen keskeinen sisältö

Jätteensiirtoasetuksen mukaisesti hyödynnettäväksi tai loppukäsiteltäväksi tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten jätteiden (vaaralliset ja tietyt muut jätteet) valtion rajan ylittäviin siirtoihin sovelletaan ennakoilmoitus- ja hyväksyntämenettelyä (jätésiirtolupa). Lähtömaan ja vastaanottomaan viranomaiset antavat hyväksyntänsä yleensä vuodeksi, mutta niin kutsutuille ennakkohyväksytyille laitoksille hyväksyntä voidaan antaa enintään kolmeksi vuodeksi. Jokaista yksittäistä jätésiirtoa tulee seurata yksityiskohtaisesti, mikä edellyttää siirtoasiakirjaa ja ennako-, saapumis- sekä hyödyntämis- tai loppukäsittelyilmoituksia.

Raja-alesopimuksessa on annettu helpotuksia edellä mainittuun menettelyyn. Kyseiset helpotukset koskevat ainoastaan menettelyjä, ja siten jätteensiirtoasetuksen sekä jätelain mukaiset siirron edellytykset tulee lisäksi täyttyä.

Jätteensiirtoasetuksen 13 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan siirron aloituspaikan tulee olla sama useita jätteiden siirtoja koskevassa ilmoituksessa. Tästä vaatimuksesta olisi kuitenkin tarpeen poiketa käytännön syistä, sillä Torniossa Haaparantaan siirrettävät lietekuljetukset ovat yksittäisiä siirtoja ja ne alkavat lähes aina eri lähtöpaikoista. Ei olisi tarkoituksenmukaista, että jäte siirrettäisiin ensin tiettyyn lähtöpaikkaan, josta siirto virallisesti alkaisi. Näin ollen raja-alesopimukseen sisällytettäisiin vapautus jätteensiirtoasetuksen 13 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetystä vaatimuksesta, jonka mukaan siirron aloituspaikan on oltava sama kaikissa ilmoituksessa tarkoitetuissa siirroissa. Ilmoituksen tekijän tulee kuitenkin varmistaa, että jätteen syntypaikkatiedot kirjataan siirtoasiakirjan kentässä 9 olevaan ”Jätteen syntypaikka” -kohtaan, josta toimivaltainen viranomainen tai valvontaviranomainen voi sen tarkistaa.

Läpikulkuun osalta sopimuksen 7 artiklaan lisättäisiin tarkentava maininta siitä, että niihin ei tarvitse soveltaa jätteensiirtoasetuksen 27 artiklan 1 kohtaa, eli kyseisiä siirtoja ei tarvitse ilmoittaa sähköiseen tietojärjestelmään, koska raja-alesopimuksen mukaisia läpikulkuilmoituksia ei viedä tietojärjestelmään.

Valtion rajan ylittävien siirtojen jätteensiirtoasetuksen mukainen toimivaltainen viranomainen on Suomessa Suomen ympäristökeskus ja Ruotsissa Naturvårdsverket. Nämä viranomaiset olisivat sopimuksen 5 artiklan mukaisesti toimivaltaisia viranomaisia myös raja-alesopimuksen mukaisissa siirroissa.

Sopimuksen 9 artiklan mukaan sopimuksella kumottaisiin Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan välillä tietyjen jätevirtojen siirtämisestä maiden raja-alueilla 4.9.2015 tehty sopimus. Kuljetuksiin, joihin sovelletaan

edelleen asetusta (EY) 1013/2006 asetuksen (EU) 2024/1157 85 artiklan 3 kohdassa vahvistettujen siirtymäsäännösten mukaisesti, sovelletaan kuitenkin edelleen kumottavan sopimuksen määräyksiä.

Sopimusmääräysten suhde kansalliseen lainsäädäntöön ja EU-lainsäädäntöön

Kuten edellä on todettu, valtion rajan ylittävistä jätesirroista säädetään pääosin EU:n jätteensiirtoasetuksessa. Asetuksen 31 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat tehdä kahdenvälisiä sopimuksia, joilla helpotetaan tiettyjen jätevirtojen siirtoja koskevaa ilmoitusmenettelyä kahden jäsenvaltion välisellä raja-alueella. Suomen ja Ruotsin toimivalta raja-alesopimukseen perustuu siten kyseiseen 31 artiklaan. Jätelaissa (646/2011) on eräitä jätteensiirtoasetusta täydentäviä säännöksiä. Laadittava sopimus olisi 31 artiklan mukainen sopimus, jolla helpotetaan tiettyjen jätelajien siirtoja koskevia menettelyjä eräiltä osin siten kuin jätteensiirtoasetuksen 31 artiklassa säädetään. Myös menettelykysymyksissä noudatetaan pääosin edelleen jätteensiirtoasetuksen määräyksiä.

Ahvenanmaan toimivalta

Sopimus koskee ympäristönsuojelua, joka Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan kuuluu Ahvenanmaan toimivaltaan. Uuden jätteensiirtoasetuksen mukaan jäsenvaltiot nimeävät jätteensiirtojen toimivaltaiset viranomaiset. Suomessa on nimetty vain yksi toimivaltainen viranomainen. Jätelain 22 §:n mukaan Suomen ympäristökeskus on jätteensiirtoasetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen, joka vastaa yhteistyöstä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa jätteen kansainvälisen siirron valvonnassa. Suomen ympäristökeskus on sopimuksen 5 artiklan mukaan toimivaltainen viranomainen myös uuden raja-alesopimuksen mukaisissa siirroissa. Sopimus koskee toimivaltaisen viranomaisen toimivaltaan kuuluvia asioita, ja kuuluu näin ollen valtakunnan toimivaltaan. Maakuntahallitukselle on tiedotettu neuvotteluista ja maakuntahallitus on antanut lausuntonsa asiassa. Maakuntahallituksen kanta on otettu huomioon sopimuksen valmistelussa.

Allekirjoittaminen, hyväksymismenettely ja voimaantulo

Sopimus on tarkoitus allekirjoittaa Helsingissä ja Tukholmassa mahdollisimman pian allekirjoitusvaltuuksien myöntämisen jälkeen.

Sopimus sisältää menettelymääräyksiä, joiden tavoitteena on pyrkiä helpottamaan jätteen siirtoa koskevaa yhteistyötä Suomen ja Ruotsin välillä. Määräykset ovat tavanomaisia, tarkempaa teknistä yhteistyötä koskevia määräyksiä, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan. Sopimus ei myöskään sido eduskunnan budjettivaltaa eikä sisällä muita merkitykseltään huomattavia velvoitteita. Vanhan sopimuksen kumoaminen ja uuden sopimuksen hyväksyminen ei siten edellytä eduskunnan suostumusta.

Sopimus perustuu EU:n jätteensiirtoasetuksen 31 artiklassa olevaan valtuutukseen ja sen on näin ollen katsottava olevan valtioneuvoston ohjesäännön 3 §:n 9 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionissa päätettäviin asioihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettava asia. Sopimuksen allekirjoittamisesta ja hyväksymisestä päättää valtioneuvosto perustuslain 93 §:n 2 momentin perusteella.

Sopimuksen 10 artiklan mukaan osapuolet ilmoittavat kirjallisesti toisilleen, kun uuden sopimuksen voimaantulon edellytyksenä olevat kansallisen lainsäädännön vaatimukset on täytetty. Sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua jälkimmäisen ilmoituksen vastaanottamisesta. Sopimus on tarkoitus Suomessa saattaa voimaan valtioneuvoston asetuksella, jolla samalla kumotaan vuoden 2015 sopimus. Asetus olisi tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti sopimuksen kansainvälisen voimaantulon kanssa. Osapuolten tavoitteena on, että sopimus tulee voimaan mahdollisimman pian.

Esitys

Edellä esitetyn perusteella esitetään, että valtioneuvosto valtuuttaa kansliapäällikkö Juhani Damskin tai hänen estyneenä ollessaan ylijohtaja Veli-Matti Uskin allekirjoittamaan tiettyihin jätevirtoihin kuuluvien jätteiden siirroista maiden raja-alueilla Suomen ja Naturvårdsverketin välillä tehdyn sopimuksen ja hyväksyy sanotun sopimuksen.